

Rezumatul rezultatelor științifice individuale ale Alionei Grati, dr. hab., prof. univ. privind originalitatea și aportul la dezvoltarea științei

Principalele rezultate științifice, obținute în anii 2020 și 2021 și înaintate spre Premiul AŞM, sunt expuse în 3 monografii (1 de peste hotare, 2 din Republica Moldova, una fiind colectivă), 12 articole științifice în reviste de profil și în materialele conferințelor științifice naționale și internaționale, în comunicări la conferințele științifice naționale și internaționale, în lucrări de popularizare a științei în mass-media și site-uri. Cercetările noastre sunt realizate în domeniul studiului literaturii, acoperind un spectru larg de discursuri și tipuri de lucrări, de la estetica și teoria literară pură la mixările inter- și transdisciplinare. Monografiile individuale adoptă o metodologie interdisciplinară, preocupările de bază ținând de problematica literaturii.

Monografia *Chișinău. Morile timpului. Eseu de imagologie literară* (Chișinău: Prut Internațional, 2020) este o amplă investigație privind reprezentările orașului Chișinău în literatura străinilor de dincolo de frontierele formațiunii statale din componența căreia localitatea a făcut parte de la apariția ei și până în 1944. Obiectul chestionat al acestui studiu sunt impresiile scrise pe care le-au realizat scriitorii străini orașului, care au fost în trecere sau au stat aici o vreme și au luat note despre frumusețea și mizeriile lui. Interesează tot ce le pare acestora diferit, altfel, străin, ciudat, etc. și felul în care aceste păreri și atitudini au fost proiectate în imagini ale universului literar. S-a obținut un dosar de reprezentări ale Chișinăului (dar și ale locuitorilor săi – chișinăuenii) aşa cum a fost văzut acesta în lumea din afară. S-a profilat *epopeea orașului Chișinău* de la începuturi până în 1944, prin prisma literaturii scrise de străini, care conține nu doar date istorice despre evenimente, dar și informații despre mentalitate, imaginarul colectiv, reprezentările și viziunile asupra lumii ale locuitorilor orașului din diferite epoci. Cartea conține și fotografii făcute de vizitatori în diferite perioade ale existenței orașului nostru. În consecință se proiectează un *dosar imagologic al Chișinăului*, așa cum se arată orașul în orizontul Celuilalt: domol, fragil, nesigur, sincer, blajin, răbdător, harnic, extrem de tolerant, asuprit, visându-și linisteala și bunăstarea, Tânăr, circumspect, conglomerat de nații, capricios, polifonic, frumos, voinic, opulent și totodată săracit, exotic și pitoresc, debusolat, primitiv, petrecăreț, risipitor, febril, impresionant, stereotipizat, alb, „Italia Rusiei”, destins, amorezat, cvasioriental, punct „turistic de război”, tihnit și tulbure, nespus de frumos, revoluționar, inegal, deznaționalizat, „orașul pogromului”, vulnerabil, înstrăinat, înfrigurat, imprevizibil, însuflețit, proaspăt, „mozaic etnic”, cosmopolit, dionisiac, peisaj cu arbori, „cel mai trist oraș din lume”, tenebros, iar incendiat și ruinat.

Monografia *Regele Mihai și Basarabia. O poveste uitată de neuitat* (București: Eikon, 2021) este o altă ilustrare practică a metodologiei care conectează diferite domenii ca istoria culturală, istoria mentalităților, antropologia socială, studiul literaturii și al imaginariului, al creației orale și al folclorului. Sub aspect informațional, monografia umple un vid istoric: despre regele Mihai (în 2021 – 100 de ani de la naștere) s-a vorbit foarte puțin sau deloc atât în RSS Moldovenească, cât și în Republica Moldova. Noutatea portretului conturat în monografie constă în colecția de mărturii, evocări, reprezentări mitologice și literare aparținând basarabenilor contemporani cu regele. Mărturiilor celor care l-au cunoscut sau care au trăit în timpul regalității le adaugă cântece și poezii care circulau în epocă, informații preluate din presa vremii, din însemnările reginei Maria a României și ale regelui Carol al II-lea, din istorii literare, din lucrări despre familia regală, fragmente de con vorbiri cu membrii acesteia,

documente din arhiva de la Chișinău, precum și multe conexiuni cu lucrări semnificative, care teoreteizează imaginarul mitic, religios, politic și poetic. Pe de altă parte, se adună într-un compartiment separat toate referințele regelui Mihai la Basarabia și la basarabenii. Din mulțimea oglindilor și perspectivelor se țese povestea relațiilor pe care le-au avut basarabenii cu ultimul lor rege Mihai I. Întreprinderea este științifică și artistică deopotrivă, aduce înaintea cititorului o lume rămasă în istorie ca realitate, dar supraviețuind în poveste. Se anunță o anumită incredere în capacitatea povestirii de a reînvia o lume situată „deasupra răului”, una mai demnă și mai blândă cu ființă, precum și speranță în reinstituirea unor valori morale sănătoase.

Monografia colectivă *Opera literară ca dialog și relație. Noi modele critice: Dialogica, Imagologia, Sociocritica, Critica orientată către cititor, Ergocritica* (Chișinău: Știința, 2021), având ca autori pe Aliona Grati, Elisaveta Iovu, Oxana Popa, Diana Dementieva, Rodica Gotca, este o contribuție în domeniul teoriei literaturii. Contribuția personală a Alionei Grati constă în conceperea proiectului și coordonarea studiilor intrate în componență, inclusiv în calitate de conducător științific al discipolelor sale. Studiile se leagă prin obiectivul comun de a propune noi modele critice de interpretare și de analiză a textului literar. Ele vizează operele literare moderne, complexe și stratificate, care reprezintă o existență și o lume cu personalități *în dialog*, cu lucruri *în relație* și cu sisteme *în legătură*. Aceste teorii își au rădăcinile în estetica dialogică a lui Mihail Bahtin și sunt direcții de dezvoltare ale acesteia. Se fac atât postulări teoretice metacritice, abstrakte și generale, elaborate în cadrul unor școli și sisteme teoretice ale unor personalități de marcă, cât și instrumente – în formă de noțiuni și algoritmi – capabile de utilizare în practica criticii literare, la care poate face referință și apela criticul actual. În compartimentul semnat de Aliona Grati se descrie teoria și metodele de lucru ale *Criticii dialogice* sau, cum s-a mai numit, *Dialogica (textului)*, potrivit căreia apropierea de textul literar are loc, înainte de toate, grație unei *trăiri simpatetice* asemănătoare sentimentului de dragoste și de respect al unui om față de alt om. O astfel de atitudine simpatetică, orientată către Celălalt trebuie să aibă interpretul față de obiectul cercetat, dar și autorul față de eroul său. Criticul poate analiza structurile obiective ale textului literar (compoziția, stilul, imaginarul, sensurile), poate interpreta semnificații și ii poate evalua competențele lui dialogice, strategiile de înzestrare a Celuilalt cu voce, capacitatea de nuanțare stilistică a dialogului din interiorul cuvântului și măiestria de a stabili relații cu alte texte. Cuvântul și textul în literatură au valoare artistică nu doar datorită *funcțiilor figurative și expresive*, dar și în virtutea faptului că *pot exprima relațiile dialogice* cu alte cuvinte și texte. Prin urmare, comentariul și descrierea acestor expresii se înscriu în efortul de valorificare estetică a operei literare.

Articolele din revistele și materialele conferințelor științifice naționale și internaționale cuprind rezultatele științifice din proiectul în derulare, fiind focusate pe metodele de promovare a imaginii orașelor din Republica Moldova prin intermediul literaturii și artei. Acest obiectiv a ghidat și specificul textelor pentru filmele-prelegeri documentare, la care se adaugă și mulțimea de fotografii de epocă.

Studiu *Literatura din Republica Moldova, un cadru de treizeci de ani*, redactat pentru site-ul „Moldova Independentă”, creează un tablou al evoluției literaturii din Republica Moldova în ultimii 30 de ani pe compartimentele poezie, proză, teatru, studiul literaturii și critica literară.